

DETG DENTER NUS

MAGAZIN UFFICIAL DALLA VISCHNAUNCA DA DISENTIS/MUSTÉR

Concept communal dil traffic plaun, sendas da bike	4-7
Sguard anavos – eglia da anavon	8-9
Biblioteca populara Mustér	10-11
Nossas uniuns	13
Avon onns	14-15

Kurz und bündig – Detg denter nus

«Detg denter nus» – das offizielle Magazin der Gemeinde Disentis startet in sein zweites Jahr. Sie halten bereits die fünfte Ausgabe in den Händen. Auch in dieser Nummer orientieren wir Sie über Aktuelles und Historisches. Im Editorial gibt Clemens Berther Einsicht in sein politisches Leben. Neben seiner Funktion als Mitglied des Gemeindevorstands, sitzt er auch im Kantonsparlament.

Gemeindepräsident René Epp informiert über aktuelle Verhandlungen und Geschäfte, die den Gemeindevorstand und das -parlament beschäftigen. So berichtet er unter anderem vom Ausbau und der Ergänzung der Bikerouten. In Zusammenarbeit mit den umliegenden Gemeinden und dem Programm San Gottardo entsteht eine attraktive Bikeregion über die Kantonsgrenzen hinaus. Im Weiteren informiert er über bevorstehende Projekte, die Bestrebungen der Gemeinde, das Dorfzentrum für Fussgänger

attraktiver zu gestalten, sowie die Bemühungen der Autoritäten, die Strukturen der Gemeinde so zu gestalten, dass sie ein attraktiver Arbeitgeber ist. Über die laufenden und künftigen Projekte wird übrigens am 22. April 2022 im Center Fontauna informiert. Die Veranstaltung ist öffentlich.

In dieser fünften Ausgabe des «Detg denter nus» berichtet Rita Genelin, Mitarbeiterin in der Gemeindeverwaltung, über Ihre Tätigkeit. Die Volksbibliothek Disentis/Mustér und Umgebung stellt sich vor, ebenso wie der Verein «la pendentia». Er bezweckt die längste Hängebrücke Graubündens von S. Gada nach Mompé Tujetsch zu erstellen. Ergänzt wird diese erste Ausgabe des Jahres 2022 mit unseren Jubilaren, die neuen Angestellten der Gemeinde, bevorstehende Veranstaltungen und weitere Informationen.

Novs temps d'avertura naven digl 1. da schaner 2022

Valeivel per tuts uffecis en casa communal

Spurtegl

Gliendisdis	08.30 – 11.30	15.00 – 18.30
Mardis–gievgia	serrau	15.00 – 17.30
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Telefon

Gliendisdis–gievgia	08.00 – 12.00	13.30 – 17.00
Venderdis	07.30 – 14.00	serrau

Igl access en casa communal e l'investa els documents exponi publicamein ein pusseivels durant las uras d'avertura dil spurtegl.

Ulteriur sclariment durant las uras da telefon
081 920 36 36

Suprastonza communal Disentis/Muster

Impressum

Editur

Vischnaunca Disentis/Mustér
Via Cons 2, Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér
detgdenternus@disentis.ch

Redacziun

René Epp, Hans Huonder (coordinaziun)

Fotografias

Hans Huonder, administraziun communal,
Biblioteca populara Disentis/Mustér,
Sedrun Mustér Turisem,
Uniun «la pendentia», Nossastorgia.ch.

Ediziun

1100 exemplars
Cumpara mintga quartal

Layout e grafica

luna:mediadesign GmbH,
Via Principala 36, 7166 Trun

Stampat

Stamparia La Tuatschina,
Via Alpsu 62, 7188 Sedrun

In politicher da milissa

Gerau, vicepresidente communal e deputau para d'esser in enorm pensum. Tut quei ei sco politicher da milissa e sper la professiun buca adina sempel. Mo en emprema lingia drov'ei la famiglia che ha capientscha per la gronda activitad pil generaleesser, lu era in patrun che porscha ina gronda flexibilitad e naturalmein buns conlurrers. Gie, l'administraziun communal e cantunala segida era professionalmein. Sche tut quei funcziuna drov'ei il plascher da s'engaschar e seposiziunar. La critica vegn beinspert sche vischinas e vischins ein buca cuntents. Mo sch'ins vul applaus, lu ston ins s'engaschar per la cultura, sco cantadur, musicist ni dirigent. Ella politica drov'ei in bien sustegn da biars e biaras vischinas ed ina gronda purziun cletg e perseveranza.

Jeu s'engaschel bugen per nosa vischnaunca che ha ina purschida multifara ella scolaziun e cultura. L'economia, il turissem sco era l'agricultura porschan paun e fadigia a bia famiglias.

«Las sfidas ed incumbensas multifaras enriheschan miu mintgadi.»

Mo la damonda cardinala ei segir era sche la funcziun da genau e deputau porscha sinergias? Gie, quei sai jeu dir cun segirtad. Tuttas leschas, ordinaziuns e novaziuns vegnan adina tractadas gl'empren sin plaun federal, cantunal e pli tard lu sin plaun communal. Ins ei adina preinformaus dallas sfidas che vegnan. Lu eis ei naturalmein era in avantatg ch'ins sa – dalla bial'entschatta – risguardar ils basegns dalla periferia ed ils quitaus ellas valladas. Ils centers mettan autras prioritads che las vischnauncas muntagnardas. Mo sco politicher da

Clemens Berther, genau, vicepresidente communal e deputau

milissa communalai sai jeu era agir els dretgs gremis cantunals. Jeu sun commember dalla cumissiun permanenta d'energia, ambient e traffic e leu vegn bia tematisau entochen ella profunditad.

Sco president dil Center Fontauna hai jeu adina giu ina buna collaboraziun cugl Uffeci d'economia e turissem. El ei segidaus e nus havein tschercau ed anflau bunas soluziuns per la finanziaziun dil project. Tut sto sesplegar tenor las leschas ed ordinaziuns, mo culs contacts directs ei tut pli efficient. Duront las sessiuns a Cuera eis ei mintgamai pusseivel da lugar las pendenzas culs differents uffecis e metter fil en guila per ideas futuristicas.

Politichers da milissa dat ei en bunamein tuttas 2200 vischnauncas dalla Svizra e quei ei in sistem cumprovau.

Clemens Berther

Nova collaboratura e novs collaboraturs dalla vischnaunca

Carmen Wetzel da Mustér, assistenta dalla direcciun communal. Pensum da 70% naven dall'entschatta da matg 2022.

Claudio Albin da Mustér, collaboratur dil menaschi tecnic. Pensum cumplein naven dall'entschatta da matg 2022.

Damian Deplazes da Breil, praticant da selvicultur. Pensum da 70% naven digl 1. d'avrel 2022 entochen ils 30 da settember 2023.

La suprastonza communalai giavischa alla nova collaboratura ed als dus novs collaboraturs bia plascher en lur incaricas.

Sguard anavos – egliada anavon Informaziuns dalla suprastanza communal

Concept communal dil traffic plaun Sendas da bike

(Part integrala dil concept dil traffic plaun)

La vischnaunca da Mustér ei vid preparar in concept communal dil traffic plaun. Quel cumpeggia sendas da viagià, sendas da velos e sendas da viagià cun carrotscha sco era plirs auters projects pli gronds (p.ex. punt pendenta). Quellas sendas ein tuttas ella vischinonza dalla vischnaunca. La finamira ei da porscher differentas sendas cunzun per famiglias cun affons, per ciclists e per glied che vul semplamein guder ed ir in tec a spass. Las sendas duein esser d'aula qualitad e porscher ina u l'otra attracziun. Plinavon dueien quellas sendas ch'ei el concept dil traffic plaun vegnir mantenidas el futur pli fetg dalla vischnaunca sco era marcadas e signalisadas specialmein.

Spel concept dil traffic plaun ha la vischnaunca da Mustér elavurau il concept dallas sendas da bike. Quei concept ei ina part integrala dil concept dil traffic plaun. Cunquei che las sendas da bike survargan igl intschesch dalla vischnaunca da Mustér ei quei concept vegnius separaus dil concept communal dil traffic plaun (mira grafica).

Ell'emprema gasettina digl onn 2022 vegn cuortamein visau sils pli impurtants puncts dil concept communal da bike, il qual ei vegnius approbaus dil cussegl da vischnaunca cun occasiun da sia seduta dil 18 da fevver 2022. Il concept cumplexiv dil traffic plaun vegn prevedentamein presentaus en ina dallas proximas duas ediziuns.

En general

Entras crear, mantener e promover il product da bike eis ei pusseivel d'augmentar valor en nossa regiun. Cun ina purschida comunabla sa era la hotellaria e gastronomia locala profitar da sinergias derivontas dalla purschida da bike. La damonda, schebein investiziuns el turissem da bike e velo sepagan insumma, selai rispunder entras la calculaziun dil potenzial dalla fiera. Ord in studi da «Sportstudie Schweiz» resulta che 7,9% dalla populaziun svizra ei activa cun mountainbike, el cantun Grischn ei quei schizun 14,2%. Il potenzial da consum d'in hosp da mountainbike sedifferenziescha tut tenor sch'el passenta in ni plirs dis ella regiun. Enconuscent ei che mountainbikers passentan

ella media 25 dis ad onn sin lur bikes. Da quels 25 dis passentan els rodund tshun dis en autras regiuns.

El decuors dalla stad 2020 han las vischnauncas da Mustér e Tujetsch en collaboraziun culla vischnaunca da Medel e las Pendericulas Mustér instradau il project per sviluppar novas sendas da bike. Quei project ei sesviluppau aschi lunsch, ch'igl ei stau pusseivel da signalisar sin la sesiun da stad 2021 pliras novas sendas da bike. Plinavon han las Pendericulas Mustér SA realisau igl atun 2021 il flow-trail naven da Gendusas e Caischedra, il qual ei vegnius inauguraus igl atun vargau. Gia la stad 2020 havevan las pendericulas realisau il skillspark a Sontga Catrina. E sco ulterior project prevedan las pendericulas d'augmentar la purschida a Caischedra cun la realisaziun d'ina scursalera (Rodelbahn).

Concept communal da bike – projects

Il concept da bike communal cumpeggia duas parts da project. Per l'ina ei quei il project regional da PSG, il Gotthard Labyrinth. Per l'otra ein quei ils projects locals da bike.

- a) Gotthard Labyrinth (St. Gotthard Bike)
- b) Bike local

a) Gotthard Labyrinth

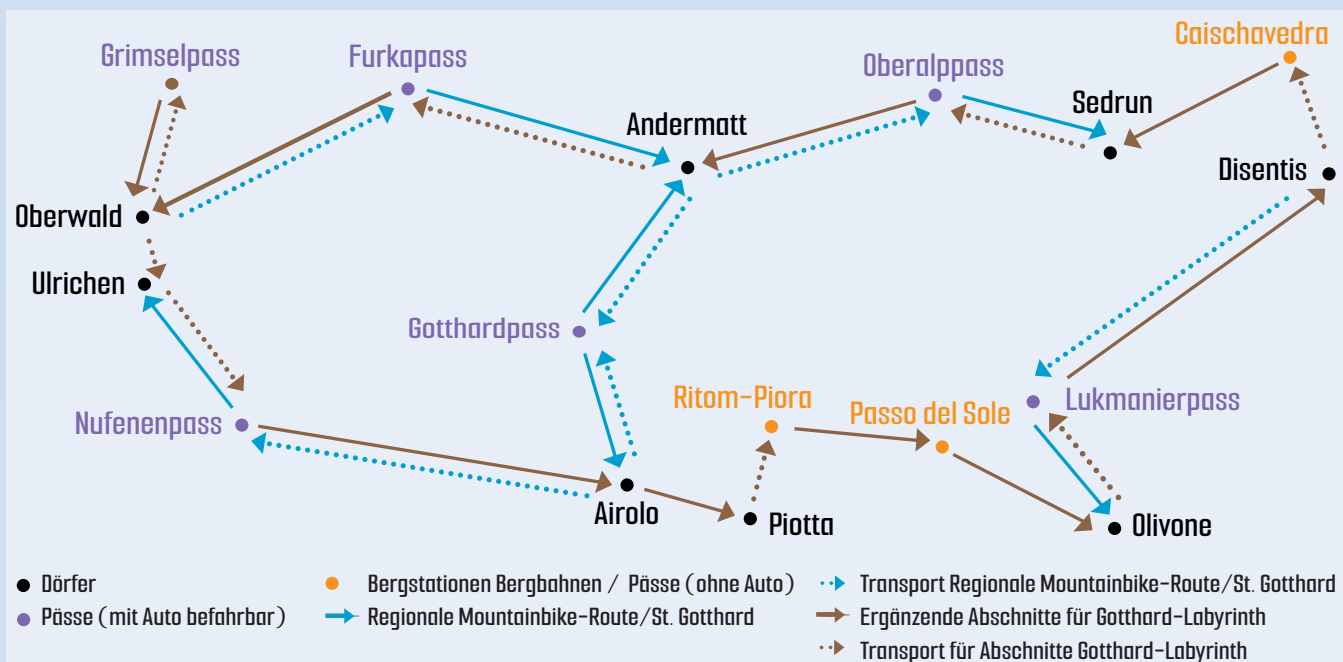
Per augmentar la purschida turistica e rinforzar la creaziun da plivalur enteifer la regiun dil Gottard han ils quater cantuns Grischn, Tessin, Uri e Valleis sviluppu in concept per promover comunabla la purschida da bike. Las vischnauncas sisum la Cadi ein comunablamein semessas sin viadi e han cunzun ils onns 2020 e 2021 accelerau las lavurs en quella direcziun. Ordlunder ei naschiu il product «Bike-Labyrinth». Il labirint possibilitescha la colligiaziun denter las quater regiuns dil Gottard.

[> mira grafica sin pagina 5](#)

b) Bike local

Bike local preveda different projects locals da bike. Aschia ei previu da sanar sendas existentas ni construir novas sendas da bike per la fin finala haver ina buna ed attractiva purschida da bike ella vischnaunca ed ella regiun. Las differentas mesiras da construcziun cuntegnan suandonts cuosts:

[> mira tabellas sin pagina 5](#)

a) *Gotthard Labyrinth*: Las mesiras da construcziun dil **bike-labirint** cuntengan suandonts cuosts:

	Sendas	tgei	cura	cuosts
1.	Senda «Pauli» Caischavedra – Bostg	sanaziun	2022	frs. 73'020.60
1.	Péz Plaun Grond Bostg	construcziun nova	2022	frs. 21'867.50
1.	Mises dil Bostg – Prau Sura	sanaziun	2022	frs. 10'000.00
1.	Bostg – Mises dil Bostg	sanaziun	2022	frs. 17'232.00
8.	Vergera Bike	sanaziun	2022/23	frs. 26'106.50
Total			2022	frs. 148'226.60

b) *Bike local*

	Sendas	tgei	cura	cuosts
2.	Plaun Menisch Bike (Pardi – Crap Furau)	sanaziun	2023	frs. 44'717.05
3.	Cavorgia-Bike (Clavadias – Run Lutz)	sanaziun	2023	frs. 38'513.52
4.	Laus Bike	sanaziun	2023	frs. 41'615.30
5.	Tir Bike (Fuortga – Val Mala – Turtengia)	sanaziun	2022	frs. 18'817.35
6.	Runfoppa Bike	–	–	frs. –
7.	Caischavedra Bike (Plaun Menisch – Pardi)	construcziun nova	2024	frs. 108'458.21
7.	Caischavedra Bike (Pardi – Fontanetta)	sanaziun	2024	frs. 34'636.32
7.	Caischavedra Bike (Fontanetta – Sontga Catrina)	adattaziuns	2024	frs. 37'544.22
Total			2022	frs. 18'817.35
			2023	frs. 124'845.87
			2024	frs. 180'638.75

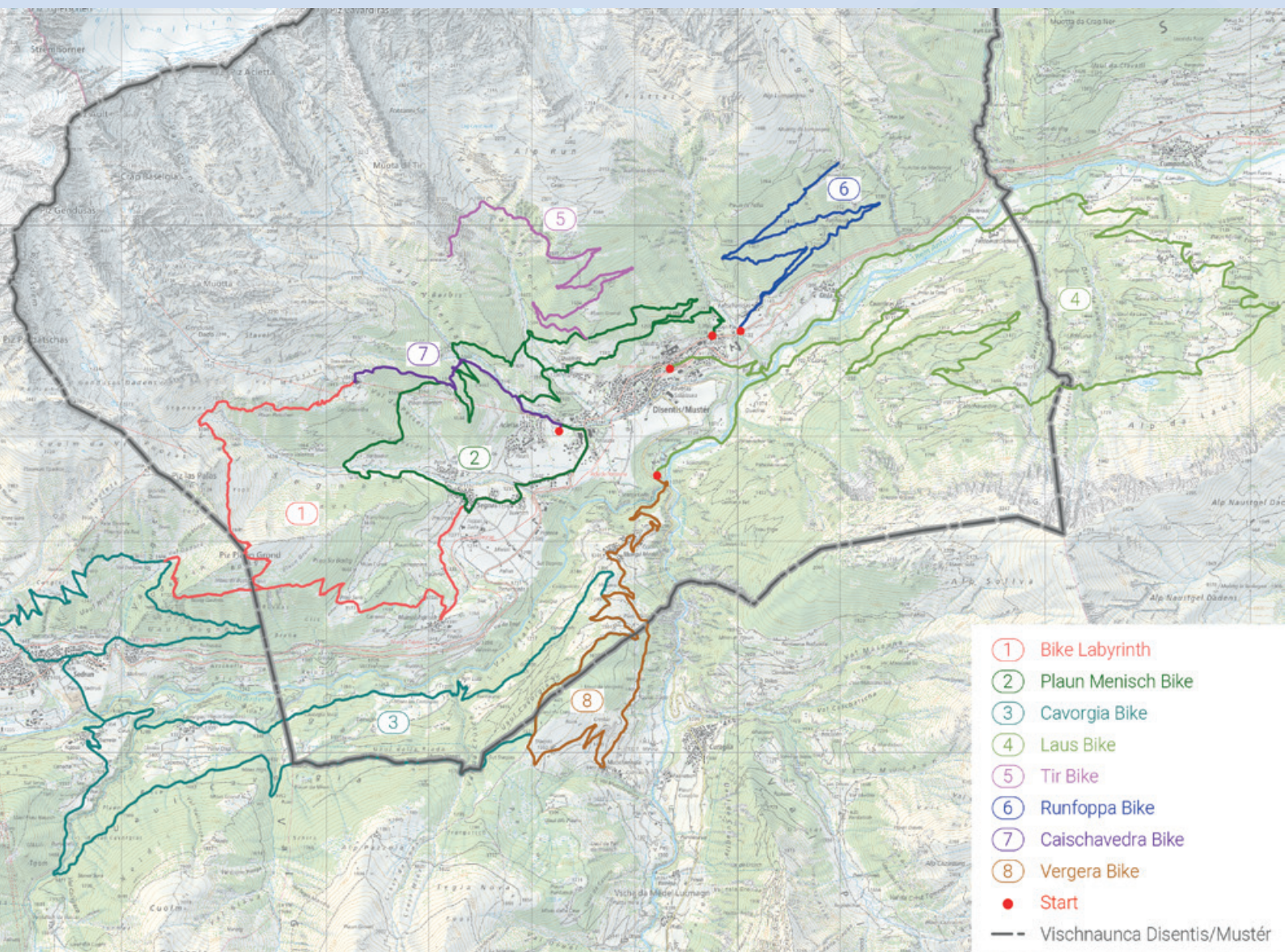
Finamira

La finamira duei esser da contonscher ina destina-ziun cun ina purschida da stad attractiva e multifara. Cun ina stretga collaboraziun denter las vischnauncas ed ulteriurs purtaders da prestaziun ei quei pusseivel. Entras las investziuns en las sendas sa la vischnaunca da Mustér promover il sport da bike e

contribuir ad ina migliur dall'infrastructura dallas sendas existentas. Las investziuns previdas vegnan era dabien als pedunzs, cunzun leu nua che pedunzs e ciclists nezegian ils medems trassés.

René Epp, president communal

Cheu ina survesta completa (grafica) davart las sendas da bike:

L'actividad cun mountainbike gauda pli e gronda popularitad.

Sguard anavos – egliada anavon

Informaziuns dalla suprastonza communal

Igl onn 2021 ei stau in onn da lavur fetg intensiv. Sper in cussegl da vischnaunca communabel cun la vischnaunca da Tujetsch ha il parlament communal tenui ulteriuras otg sedutas ed aschia decidiu davart in tschuppel fatschentas che sebasan surtut sin la strategia che la suprastonza communal ha definiu avon in onn. Aschia ha ella giu fixau avon in onn la suandonta visun:

«Mustér - viver attractiv»

Plinavon ha la suprastonza communal annunziu per la legislatura 2021/2024 las suandontas finamiras:

- luvrar en favur dil beinstar general
- crear in bien image
- tut tila vid il medem sughet

Per observar quellas finamiras duei vegnir:

- informau dapli (communicaziun anovians)
- luvrau cun fiug e flomma
- buna organisaziun
- fatg pli attractiv il center dil vitg

La suprastonza communal ei vid perseguir dapi in onn consequentamein sias finamiras cun instrar las mesiras corrispudentas. Per informar dapli nossas vischinas e nos vischins havein nus creau il mied d'informaziun «Detg denter nus». Cun la gasetina ufficiale dalla vischnaunca savein nus informar davart differentas tematicas ch'ei gest actualas ni far attents sin interessants fatgs ch'ei buca adina aschi presents. Sil sector dalla communicaziun ha la vischnaunca ni eis ei en general aunc grond potenzial. Aschia ei la suprastonza communal vid preparar in concept cumplessiv da communicaziun, era el sector dalla digitalisaziun. Differentas ideas ein sin meisa.

In patrun modern

Cun la reorganisaziun ch'ei vegnida inistradada il davos onn vul la suprastonza communal esser in patrun da lavur modern e cun las resursas novas e la flexibilitad ch'ei vegnida messa a disposiziun vul la suprastonza communal augmentar l'attractivitat dalla vischnaunca e sesviluppar vinavon. Sper garantir las purschidas da mintgadi ei il svilup progressiv dalla vischnaunca numnadamein la pli impurtanta incumbensa dalla suprastonza communal. Basa per saver contonscher quei svilup innovativ ed orientau viers igl avegnir ei ina bun'organisaziun e collabo-

raturas e collaboraturs ch'ei cun fiug e flomma vid la lavur. Cun entginas mesiras (denter auter l'adaptaziun dil temps da spurtegl) ein las cundiziuns da lavur vegnidas pli flexiblas ed aschia pli attractivas. Plinavon ei la suprastonza communal vid preparar ulteriuras mesiras per luvrar modern, efficient ed attractiv. Cugl engaschament dalla nova assistenta dalla direcziun communal il matg 2022 (pensum parzial da 70%) ed ils dus collaboraturs novs tier il menaschi tecnic (niev collaboratur en pensum cumplein da 100% e praticant da selvicultur en in pensum parzial da 70%) ei la finamira che la reorganisaziun vegni implementada definitivamein e serrada giu per miez digl onn 2022.

Plinavon ha la suprastonza communal inistradau igl onn 2021 il project d'augmentar l'attractivitat dil center dil vitg. In'ulteriura impurtanta finamira dalla legislatura 2021/2024. Aschia ei vegniu installau ina cumissiun che elaborescha e persequitescha ensem culla firma specialisada Metron AG la finamira da nezegiar il potenzial ch'ei avon maun. Aschia duei vegnir colligiau e nezegiau ils spazis verds (Prau Cumin, parcella Hess, plaz verd avon scola) aschi optimal sco pusseivel, per ch'il center dil vitg vegni per las famiglias, pils affons e giuvenils sco era per la generaziun da 50+ pli attractivs. Era la limitaziun ni moderaziun dil traffic d'autos ei ina finamira dil project. Per ulteriurs inputs ei vegniu installau ina gruppa da lavur che duei cumpletar, segirar ed amplificar las ideas dalla cumissiun. La Metron AG ha ensem culla cumissiun e la gruppa da lavur examinau ed inspectau il spazi che duei vegnir optimaus ed ei ussa intensivamein vid la planisaziun e preparaziun dallas mesiras adequatas. Ils resultats dil project (mesiras concretas) duein vegnir presentai ad ina informaziun publica igl atun 2022.

In bien equilibr

Plinavon ha la suprastonza communal adattau igl onn 2021 la sistematica dil plan da finanzas aschia ch'ina proposta davart ina reducziun dil pei da taglia ei stada pusseivla. Las vischinas ed ils vischins ein la fin finala sedecidi da reducir il pei da taglia per 10%, quei che munta in manco annual da rodund 350'000 francs. El quen annual 2022 vegn quella reducziun ad haver l'emprema gada grond effect. La suprastonza communal tegn en egl las finanzas e las cefras da clav, vegn el rom dil pusseivel tonaton ed en mintga cass a far las investiziuns necessarias

Il center dil vitg duei daventar pli attractivs pils pedunzs.

per sviluppar vinavon la vischnaunca ed aschia far pli attractiva nossa regiun. Haver in bien equilibr denter saunas finanzas ed investziuns da muntada per garantir in svilup progressiv dalla vischnaunca ei da grond'impurtonza.

Per in augment dall'attractivitat dalla regiun Mustér-Tujetsch per nos indigens ha era la nova carta indigena procurau, la quala ei vegnida instradada en stretg contact denter las vischnauncas e las pendicularas. Quella purschida attractiva e gratuita pil pagataglia ellas vischnauncas da Mustér e Tujetsch ei naschida ellas contractivas e sesidas communablas denter las vischnauncas e las pendicularas e cun bia beinvulientscha digl investur Marcus Weber.

Sper biaras autras fatschentas ei vegniu persequitau vinavon il project digl «Acla da Fontauna», ei vegniu preparau e mess sin via il project dil Center Fontauna ed observau activamein il svilup dalla zona da mistregn Pignola. Quels projects vegnan a fatschentar la suprastonza communal intensivamein igl onn 2022.

Igl ei previu d'orientar la populaziun indigena ils 22 d'avrel 2022 davart entgins da quels projects detagliadamein a caschun d'ina informaziun publica che ha liug el Center Fontauna.

Ulteriuras fatschentas ch'ei previdas da persequitar e tractar igl onn 2022 ein:

- concept traffic plaun
- revisiun dalla lescha davart l'economisaziun dils rufids
- sanaziun Via Raveras
- concessiun dretg producziun d'energia
- nova lescha davart igl uorden ed il ruaus public
- presentaziun e decisiun niev project via forestala Val Segnas - Val Sogn Placi
- presentaziun mesiras «augmentar l'attractivitat dil center dil vitg»
- revisiun lescha davart il manteniment dallas ovras dalla megliazaziun funsila
- revisiun lescha davart l'organisaziun en cass da crisa
- presentaziun dil project dalla sanaziun dalla serenera Raveras e credit da planisaziun

Las sedutas dil cussegl da vischnaunca ein previdas sco suonda:

- Venderdis, 29 d'avrel 2022
- Mesjamna, 22 da zercladur 2022
- Venderdis, 26 d'uost 2022
- Venderdis, 28 d'october 2022
- Venderdis, 18 da november 2022
- Venderdis, 9 da december 2022

Nossa vischnaunca ha grond potenzial e la suprastonza communal ei intenziunada da s'engaschar cun tutta forza per in bien e prospereivel svilup en favur dalla vischnaunca e la regiun.

René Epp, president communal

Nossa biblioteca

Igl onn 1984 ei la Biblioteca populara Mustér vegni-
da fundada sco biblioteca da scola e da vischnaunca.
Dapi lu ha ella delectau pliras generaziuns d'affons,
scolars e carschi cun litteratura, musica e films. Sco
lu duei la biblioteca era esser oz en emprema lingia
in liug da sentupada en vischnaunca. Persuenter s'en-
gascha il team dalla biblioteca che secumpona da
sis bibliotecaras.

Als visitaders stat ina **purschida** cun rodund 11'000
medias a disposiziun. Igl ei cudischs belletristics,
cudischs dil fatg, cudischs auditivs, cds cun musica,
dvd's e dapi dus onns era figuras da Tonie pils pli
pigns. La purschida cumpeggia medias tudestgas e
romontschas, sco era ina pintga schelta da littera-
tura englesa. Tuttas classas da vegliadetgna vegnan
risguardadas. Igl inventari vegn actualisau cun continua-
damein cun ediziuns novas e bestsellers. Ell'elecziun

da medias novas sesprova il team da risguardar ils
basegns e giavischs dils lecturs. Sper quella gronda
purschida da medias fisica cumpeggia igl abbona-
ment dalla biblioteca era igl access ad e-cudischs
dalla biblioteca digitala «dibiost».

Ina dallas impurtantas incumbensas dalla biblioteca
eis ei da **promover la lectura**. Quei entscheiva tiels
affons pigns che vegnan envidai en duas ga per onn
cun lur geniturs tier la «partenza dil cudisch». En
quei connex fan els empremas experientschas cun
cudischs sin ina moda da giug. Als affons ella veglia-
detgna prescolara porschan las bibliotecaras ina ga
al meins il «cinema da cudischs cun maletgs» cun
Mats, la miur. Mintgamai igl atun vegnan las parti-
ziuns da scoletta e dalla scola envidadas ad in'introdu-
cziun che survescha al nez dalla biblioteca per la
lectura dil temps liber, respectiv la retscherca pils

Il team dalla biblioteca. Sin peis Petra Schmid, Nadja Hosang, Ulrike Lechmann e Jolanda Venzin. Sesend Manuela Venzin e Susanna Venzin.

Ura da praulas durant il di dallas portas aviartas il settember 2021.

pensums da scola. Duront igl entir temps da scola stat la biblioteca a disposiziun allas scolastas, ils scolasts e las classas per empristar ora litteratura.

Il maletg empalont da Bibliotecas Grischun puntuescha la funcziun dalla biblioteca sco liug da sentu-pada. Per quei motiv essan nus premurai da porscher regularmeins **arranschaments culturals** sco per exempel prelecziuns per carschi ed affons, teater da casparet, ina purschida per il Pass da vacanzas Cadi, in cinema cun cudischs da maletgs ni suentermiezdis da zambergiar. Pervia dalla pandemia cul coronavirus ei quei stau pusseivel ils davos dus onns mo en ina fuorma limitada. Ils treis davos arranschaments pli gronds ein stai la prelecziun cun Arno Camenisch il schaner 2020 en collaboraziun cul Center sursilvan d'agricultura, il di dallas portas aviartas en collaboraziun culla Ludoteca sco era la dieta atunila dall'Uniuin «lesen.gr» igl atun 2021 che nus havein astgau conorganisar e che ha carmalau 60 bibliotecaras digl entir cantun a Mustér.

Cull'enschatta digl onn 2022 havein nus dubliau il temps d'avertura dalla biblioteca d'entochen da-cheu 6 sin niev 12 uras (mira scaffa). Aschia ha la clientella la pusseivladad da planisar las visetas en biblioteca pli spontan ed era da restar leu pli ditg.

Ulteriuras informaziuns ed indicaziuns davart ils arranschaments actuals ein d'anflar sin **www.biblioteca-disentis.ch**. Il meglier eis ei denton da serender en biblioteca, pertgei detg denter nus: tgi che legia, sa dapli.

Uras d'avertura

gliendisdis:	17:30 – 20:00
mardis:	13:30 – 17:00
gievgia:	13:30 – 17:00
venderdis:	17:30 – 20:00

Duront las vacanzas da scola ei la biblioteca aviarta gliendisdis e venderdis.

Temps d'emprest

1 meins

Taxas d'emprest

abonnament da famiglia per onn	CHF 50.00
abonnament personal per onn	CHF 30.00
abonnament per scolars per onn	CHF 20.00
abonnament per hosps per meins	CHF 10.00
senza abo: per medium	CHF 2.00
senza abo: per DVD	CHF 3.00

Purschidas

- scaffa da returnar medias
- catalog online - www.biblioteca-disentis.ch
- biblioteca digitala - www.dibiost.ch - App «Onleihe»
- archiv da Munzinger - www.munzinger.de

Contact

Biblioteca populara Disentis/Mustér e contuorn
Via da scola 5
7180 Disentis/Mustér

Mail: biblioteca@disentis.ch
Telefon: 081 947 52 90
www.biblioteca-disentis.ch

Nies persunal

Quater damondas alla contabilista Rita Genelin

Rita Genelin, tgei fascinescha Vus vid Vossa funcziun sco contabilista dalla vischnaunca da Mustér?

En mia plazza sco contabilista hai differentas incaricas, buc mo lavurs tipicas da contabilitad. Jeu factureschel las taxas annualas d'aua, canalisaziun e serenera, taxas da colligiaziun, taxas da rumien, taxa da cumpensaziun da pumpiers, taglia da tgauns sco era caussas individualas dallas differentas partiziuns. Jeu tschaffel midadas da maun, actualiseschel datas da baghetgs e parcelas, tschaffel e paghel quens, sclareschel caussas da persunal e meinel la contabilitad dalla vischnaunca e dalla meglieraziun e siarel giu quen. Aschia hai jeu investa en bia fatgs dalla vischnaunca. Sper quellas lavurs sundel era responsabla pils emprendists. Ei fa a mi grond placher da scolar ed accompagnar ils emprendists durant ils treis onns d'emprendissadi. La gronda fascinaziun schai pia ellas differentas e variontas lavurs.

Eis ei buca bravamein monoton da sefatschentar mintga di sulet da cefras?

Jeu sai ch'ins metta avon ina contabilista en biro tut persula circumdada dad ordinaturs mettend vi e neu cefras. Sche quei fuss aschia tier mei, lu fuss jeu buc ventireivla sco contabilista. Jeu drovel la variaziun ellas lavurs ed il contact culla gliued e quel hai jeu entras il survetsch da telefon e spurtegl. Astgar rispunder damondas e segidar cun indigens, hosps, mo era menaders d'uffeci enrihescha fetg mia lavur.

Tgeininas ein las grondas sfidas, mo forsa era magari malemperneivladads da quella funcziun?

Suenter haver luvrau 25 onns ell'economia privata eis ei stau per mei ina gronda sfida da sevider en ellas lavurs d'ina administraziun communal. La contabilitad ei fetg vasta e concepida empau auter. E secapescha ei era la facturaziun differenta a quella ell'economia privata. Cunquei ch'il mintgadi ei fetg pulpius cun lavurs maunca magari il temps d'optimar process e d'instradar novs systems. Nus risguardein las leschas che la suprastonza propona e ch'il cussegl metta en vigur. Per ina revisiun dalla lescha savein nus far attents sin nossas experientschas fatgas. Quei ei in process immens interessant che basegna ina buna comunicaziun e coordinaziun denter las differentas persunas ed instanzas.

Cun ina sviulta da rodund 16 milliuns francs ei la vischnaunca da Mustér in grond menaschi per nossas relaziuns. Saveis Vus dar a nus ina pintga investa en aschia ina contabilitad?

Ella contabilitad vegnan las cefras dallas suandontas spartas tschaffadas: legislativa ed executiva, admini-

Rita Genelin

Vegliadetgna: 48 onns

Stadi civil: ledia

Tier la vischnaunca da Mustér dapi: fenadur 2018.

Hobbis: leger, lungatgs, lavurs manilas, viagiari, Sketchnotes (notizias graficas), sriver cun scartiras specialas.

Lectura preferida: cudischs da formaziun persunala, biografias, in bien roman.

Spisa e bubronda preferida: pulpettas (Fleischvögel), capuns, caffè.

Mia finamira persunala: suenter ver finiu mia scolaziun – ver dapli temps per mes hobbis e far dapli sport.

straziun, biblioteca, scola, uffeci da baghegiar ed infrastruttura, serenera, forestalessers e menaschi tecnic. Ella bilanza, quen da gudogn e sperdita e quen d'investiziun figureschan total biebein 1200 contos. Nus tarmettin en in onn 7000 quens (senza ils quens da taglia), fagein ca. 13'000 cudischaziuns e paghein rodund 2800 quens. Il december 2021 havein nus fatg las pagas da 95 persunas. En quella cefra figureschan era las rodund 20 persunas dil cussegl da vischnaunca sco era dallas differentas cumissiums.

Han las vischnauncas era da risguardar directivas dil cantun pertuccont contabilitad e co vegnan las datas – ch'ei gie oz tuttas arcunadas digitalmein – segiradas per exempel en cass da donns ni attaccas d'ordeifer? Nus agin tenor las leschas vertentas dalla vischnaunca. Secapescha ch'ei dat prescripziuns dil cantun (HRM2) quei che pertucca la contabilitad. La protecziun da datas ei in grond ed impurtont tema en ina vischnaunca. Igl ei impurtont che mintga collaboratur(a) sa tgei informaziuns ch'el(la) astga dar vinavon. Ozildi ein las datas dad ina vischnaunca periclitadas d'attaccas d'ordeifer. Per quella partiziun ei nies canzlist responsabels. El collaborescha stretg culs profis dall'informatica.

La pli lunga dil Grischun

Visualisaziun dalla punt pendentia previda sul Rein da Sontga Gada a Mumpé Medel.

Il project d'ina punt pendentia sur il giuven Rein anteriur naven da Sontga Gada vi Mumpé Medel sin intschess dalla vischnaunca da Mustér ei vegnius iniziatus e promovius da persunas privatas dalla regiun. Sustenius ed accumpignaus vegn il project era dalla vischnaunca da Mustér.

La punt pendentia cun ina lunghezza da circa 300 m ed in'altezia da 100 m (tiel funs) ei in'attracziun turistica. Ella dat ina plivalur alla senda historica sur il pass dil Lucmagn. Quella ei bein mantenida dad omiduas varts dalla punt cun sias vias historicas.

Finanziaziun

La fasa dalla finanziaziun ei sin via, denton fetg pre-tensiusa. Ils cuosts totals dalla punt vegnan schazegiai sin circa 1,8 milliuns francs. La punt sa vegnir baghegiada senza stuer quintar cun gronds schabetgs nunprevi. In bien milliun francs ston denton vegnir rimnai sin basa dil maun privat.

La pli lunga punt pendentia dil Grischun

La punt ei la pli lunga punt pendentia dil Grischun. Quei fatg munta che sia construcziun ei ina dallas grondas attracziuns turisticas en nossa regiun. Denton sebasea l'idea buca sulet sin la promoziun dil turissem. La serrada dalla via dil pass denter l'entrada dil tunnel da Mumpé Medel (spartavias) e Fontanivas, ch'ei suc-

cedida ils davos onns, muossa bein ch'ina colligiazion segira da Mumpé Medel a Mustér fa senn per la veta dil mintgadi. La via da scola ei aschia schizun pusseivla a pei e la colligiazion per ir a far cumissions sa medemamein vegnir garantida el cass che la via cantunala ei serrada.

Ulteriurs arguments

Tgi che vul far in'excursiun ni ina tura a partir da Mumpé Medel va ozildi pil pli tochen Mumpé Medel cugl auto. Quei fust buca pli necessari il futur. Il tschancun naven dil Center Fontauna a Mustér entochen Mumpé Medel sereducess lu sin 500 m senza gronda differenza d'altezia. Zun interessanta ei era l'idea da reactivar la Via Romana e colligiar la historia culla construcziun dalla punt pendentia.

Ils iniziants speran ussa sin grond'interessenza e biars commembers ell'Uniun «la pendentia» e sin donaziuns generusas. Mo aschia san ils plans ambizius vegnir realisai. Il sustegn dil project porscha dil reminent ina buna caschun da contribuir enzatgei alla biala regiun e realisar fastitgs persistents el bien senn da promover convivenza il futur. Ulteriuras informaziuns www.pendentia.ch.

Leo Condrau

Avon 100 onns

La viafier sursilvana electrificada

L'electrificaziun della lingia sursilvana ei vegnida festivada ils 17 d.q. (1922) tras in til festiv, il qual ei arrivaus sin la staziun finala de Mustér allas 4 s.m. cun biars e distingui passaschiers: pres. fed. Haab, numerus representants de nies cussegl grond e da nossa regenza, ulteriurs envidai, biars gasettists era d'ordeifer nies cantun. La locomotiva ornada cun tshupials ha, passond sil tratsch della Foppa, spuentau plievia e brentina. A Tavanasa ha la musica beneventau il til festiv, a Mustér ha sgr. pres. com. Placi Bundi cun frestga e vigorusa viarva romontscha salidau ils magistrats e compatriots

arrivai, cantadurs e numerus aspectaturs, che pudevan seliberar da lavurs urgentas han exprimiu lur buns sentiments patriotics. La Cadi cun sia «capitala» el solegl permaveun hagi plaschiu fetg als hosps, che ein la sera turnai a Cuera tier ina marena el Capricorn, nua che nies stimau pres. dil cuss. grond P. C. Planta, cuss. fed. Haab, dep. Schenardi, ing. Dürler ed auters han plidau. Possi la festivatad inaugurar in ulterior svilup.

Text original ord la Gasetta Romontscha dils 18 da matg 2022.

Tscheiver 1922

Il tscheiver ha adina giu in bien plaz egl onn da scola dalla claustra da Mustér. Sco la foto digl onn 1922 muossa, vegneva quel tgirau pli baul cun gronda premura.

Fontauna Nossastorgia.ch

Quei e tschei d'avon 100 onns ella Gasetta Romontscha

— Il cuors de cuschinar, che l'Union purila surs. lai presentamein tener a Mustér sut capavla direcziun de danna Ma. Derungs-Tomaschett de Vignogn, ha priu la damaun dils 13 d. q., en preschientscha de sgr. pres. Fryberg, sco pres. dell' U. p. s., sia entschatta el hotel della Posta cun 20 participontas de Mustér, Medel, Trun e Breil. Ei vegn, tont sco ins auda, empriu cun dilligenza e success, aschia ch'ei selai era spefar ord tals cuors in bien avantatg per la veta practica. Il cuschinar bein ed endretg ei in fin mistregn, che beinquala, che crei de saver, capescha zun pauc.

Produenziun de teater e cant a Mustér

Sonda, ils 11 de Fevver, allas 8 della sera e
Domenig, ils 12 de Fevver, allas 2¹/₂ e mezdi
en sala della „Cruna“ (entrada tras la Dependanza)

„Il Spitalier“

Cumedia cun cant. — Versiun rom. da Gion Disch.

Durond las pausas produenziuns de cant.

Prezi d'entrada: Piazza reservada 2 fr. — I. Pl. 1.50.
II. Piazza 1 fr. — Alfons la mesadat

Tier numerosa frequenza envida gentilein il

Chor viril. 22

— Il cudisch de Sigisbert. D'in temps, ch'ei revega en nies cantun la tendenza de menar en nossas scolas cudischs novs, concepì en in spért dal tuttatg jester al patertg e giudicar de nies pievel sursilvan, han amitgs e fautors della scola cristiana ediu e redigiù in agen cudisch per la secunda classa de nossas scolas. Inflammus d'ina sontga carezia tier ils innocents pigns ha rev. P. decan Maurus Carnot scaffa la raquintaziun „Sigisbert en Rezia“. Quella historia formescha la part principala de quei cudischet, ch'ei vegnius arranschaus per nossas relaziuns de scola cun cooperaziun d'entgins scolasts della Cadi ed ei daventaus el ver senn dil plaid nies Sigisbert, igl amitg dils pigns, dils geniturs e dils mussaders.

— Lescha de catscha. Sco enconuschent duoi il cussegl grond soccupar en sia proxima sessiun cul project per ina nova lescha de catscha. Per simplificar la discussiun el cussegl ei gia igl atun vegniu elegiu ina commissiun speciala, consistenta ord ils sgrs. Dr. A. Kuoni sco pres., mistral G. Cajacob, Dr. J. Regi, C. Tugnum, Dr. P. Sonder, mistral J. Hew e cus. marc. E. Ottinger, la quala duoi prender atras il project guvernativ, che vegness lu, sin event. propositas della commissiun, preventamein era aunc midaus dalla regenza avon la presentaziun al cussegl grond. Tala commissiun seredunescha ils 6 d'Avrel. Ils commembers della commissiun san tochen lu aunc prender contact cun ils cercchels interessents, udir lur meinis e givaischs.

Venal tier Plac Lechmann a
Mustér-Raveras

bials purschals

dellas jamnas, il bia marcals.

Venal tier fami la Desax a Mustér-Faltscharidas plirs

purschals de 4 jamnas.

Venal tier Gius. Fry a Mustér-S. Gions entgins

bials purschals

event. era la hutscha, 1¹/₂ onn veglia.

Venal:

tier Batt Huonder-Friberg a Segnas

purschals mascals

de 4 jamnas.

— Ils scolasts della Cadi ein stai seredunai la sonda vargada a Mustér tier lur II conferenza digl onn scolastic 21/22 — En siu plaid d'avertura seregorda il presidi, sgr. scol. sec. G. A. Muoth della tragica sort de scol. J. Steinhäuser p. m., il qual in pass falliu ha menau alla mort, sco era della mort de rev. P. Alfons, il qual prendeva beinsavens viv'art e part dellas damondas en fatgs de scola. Sentelli, ch'era la mort dil cau della Baselgia, Papa Benedetg XV ei cun quella caschun vegnida menzionada.

Sin la conferenza a Sumvitg digl atun vargau ha sgr. scol. sec. Mod. Nuy, fervent promotur dil romontsch, delectau ils auditors cun ina stupenta lavur sur il concept rom. en nossas scolas. El ha lu mussau co il concept romontsch duoi vegnir tractaus, sin quei ch' il scol. vegni habilitaus d'exprimer ses pertratgs clar e capeivel en scret, ina caussa de fetg grond'impurtonza per la veta practica.

La conferenza a Mustér encountercomi ei stada dedicata specialmein al lungatg jester. Primariamein ha ella giu d'exprimer sia idea sur la damonda contenida el davos rapport annual dell'union cant. de scolasts: „Duei il lungatg jester (franzos u talian) esser en nossas scolas secundaras obligatorics u facultativs.“ Suenter in votum de sgr. scol. sec. A. Wieland en favur digl obligatorium ed ualti viva discussiun pro e contra sedecida il pli della conferenza per igl obligatorium. Naturalmein ei la damonda cun quei aunc buca sliigiada. Auntras instanzas han cheu il davos plaid.

Avis per Mustér.

La vischnaunca de Mustér surdat a tuvrers de vischnaunca

il far 130 m³ gèra

per il stradun dell'Alpsu il necessari sclariment dat sgr gerau Alois Defflorin e las offertas ein de far en scret entoshen ils 31 d. q. al medem.

La suprastanza.

Calender d'occurrenz

Venderdis, ils 22 d'avrel 2022

Informaziun publica dalla vischnaunca el Center Fontauna.

Venderdis e sonda, ils 6 e 7 da matg 2022

Indoor Festival el Center Fontauna.

Sonda, ils 13 d'uost 2022

Fiasta dil vitg da Mustér.

Naschientschas e mortoris dil december 2021 entochen fevrer 2022

NASCHIENTSCHAS

Elia Schnoz, naschius ils 19 da december 2021, fegl da Jennifer e Lucas Schnoz

Melina Sofia Candinas, naschida ils 7 da schaner 2022, feglia da Nicole Candinas e Mischa Hunger

Livian Jacomet, naschius ils 23 da schaner 2022, fegl da Bettina ed Andi Jacomet

Nicolas Deflorin, naschius ils 10 da fevrer 2022, fegl da Laura e Simon Deflorin

MORTORIS

Maria Pia Gugler-Jacomet, naschida ils 31 da matg 1926, morta ils 2 da december 2021

Erwin Bigliel, naschius ils 13 da zercladur 1927, morts ils 17 da december 2021

Hildegard Huonder-Bigliel, naschida ils 6 da mars 1933, morta ils 2 da schaner 2022

Meinrad Cavegn-Sac, naschius ils 20 d'uost 1942, morts ils 5 da schaner 2022

Alfons Jacomet-Gadola, naschius ils 21 da zercladur 1944, morts ils 15 da schaner 2022

Battista Huonder-Lutz, naschius ils 10 da mars 1938, morts ils 21 da schaner 2022

Victoria Pally-Frezza, naschida ils 30 da mars 1939, morta ils 29 da schaner 2022

Andreas Arpagaus-Cathomen, naschius ils 11 d'avrel 1945, morts ils 3 da fevrer 2022

Georg Orlik-Bigliel, naschius ils 22 da zercladur 1933, morts ils 19 da fevrer 2022

Nos giubilar

Il december 2021 ed il schaner e fevrer 2022 ha la vischnaunca saviu gratular a plirs giubilar sin natalezi rodunds en alta vegliadetgna.

Pius Bundi-Derungs,
ils 17 da fevrer 2022,
95 onns.

Alexandra Condrau-Hendry,
ils 14 da december 2021,
90 onns.

Sofia Manetsch,
ils 24 da schaner 2022,
90 onns.

Barla Catrina Sac-Schmed,
ils 6 da fevrer 2022, 90 onns.

Tresa Giger-Fry,
ils 21 da fevrer 2022,
90 onns.

Administraziun communal

Via Cons 2
Caum postal 57
7180 Disentis/Mustér

T 081 920 36 36
admin@disentis.ch
www.disentis.ch